

სამეცნიერო სტატია

ძველებური სული 21-ე საუკუნეში - ნოსტალგია თუ ცხოვრების
ფილოსოფია?

საბა დეკანოიძე

თბილისი, 2026

განაცხადი

როგორც წარდგენილი ნაშრომის ავტორი, ვაცხადებ, რომ ნაშრომი არ შეიცავს სხვა ავტორების მიერ აქამდე გამოქვეყნებულ, ან სამომავლოდ გამოსაქვეყნებლად წარდგენილ მასალებს, რომლებიც ნაშრომში არ არის მოხსენიებული, ან სათანადო წესების დაცვით ციტირებული.

საბა დეკანოიძე, ს.დეკანოიძე, 08.09.2026.

სარჩევი

შესავალი.....	5
თავი I. „ძველებური სული“ ცნების არსი და მნიშვნელობა თანამედროვე სამყაროში.9	
თავი II. ნოსტალგია — წარსულისადმი ადამიანის მიზიდულობის ფსიქოლოგიური ახსნა.....	11
თავი III. ძველი სტილი და ესთეტიკა — გემოვნება თუ პიროვნული იდენტობა?	13
თავი IV. „ძველი სიყვარული“ — რომანტიკული იდეალი თუ წარსულის რომანტიზება?	15
თავი V. მითოლოგია თანამედროვე ადამიანის ცხოვრებაში — რატომ გვიზიდავს ძველი ისტორიები?	17
თავი VI. თანამედროვე სამყაროს სწრაფი ტემპი — გაქცევა აწმყოდან თუ სხვა ცხოვრების ძიება?.....	19
თავი VII. რეინკარნაცია — შეიძლება თუ არა „ძველებური სული“ წარსულ ცხოვრებას უკავშირდებოდეს?	21
თავი VIII. „ძველებური სული“ — ნოსტალგია თუ ცხოვრების ფილოსოფია?	23
თავი IX. წარსულის იდეალიზება — აქვს თუ არა „ძველებურ სულს“ უარყოფითი მხარე?	25
თავი X. წარსული ადამიანის შინაგან სამყაროში — რატომ გვიზიდავს ის, რაც არასოდეს გვიცხოვრია?.....	27
თავი XI. „ძველებური სული“ ქართულ კულტურაში — წარსულის მემკვიდრეობა თანამედროვე საქართველოში.....	29
თავი XII. თანამედროვე ახალგაზრდობა და წარსულისადმი ინტერესი — პარადოქსი თუ ბუნებრივი არჩევანი?	31
თავი XIII. მთავარი კვლევითი კითხვის პასუხი — ნოსტალგია თუ ცხოვრების ფილოსოფია?	33
დასკვნა	35
ბიბლიოგრაფია	36

შესავალი

საკვლევი პრობლემა

XXI საუკუნე ტექნოლოგიური განვითარების, გლობალიზაციისა და ინფორმაციის სწრაფი გავრცელების ეპოქაა. ინტერნეტმა, სოციალურმა ქსელებმა, ხელოვნურმა ინტელექტმა და თანამედროვე ტექნოლოგიებმა მნიშვნელოვნად შეცვალა ადამიანის ცხოვრების წესი, ურთიერთობები და სამყაროს აღქმა. თანამედროვე ადამიანი მუდმივად სიახლეების, ცვლილებებისა და განვითარების გარემოში ცხოვრობს. მიუხედავად ამისა, პარადოქსულად, ამავე თანამედროვე სამყაროში ადამიანების გარკვეულ ნაწილს განსაკუთრებულად იზიდავს წარსული — ძველებური ჩაცმულობა, მუსიკა, ფილმები, არქიტექტურა, ლიტერატურა, მითოლოგია, ტრადიციები და ურთიერთობების ძველი ფორმები.

ზოგიერთ ადამიანს შეიძლება განსაკუთრებით მოსწონდეს ისეთი ეპოქის ტანსაცმელი ან მუსიკა, რომელშიც მას არასოდეს უცხოვრია. სხვები ინტერესდებიან ანტიკური სამყაროთი, შუა საუკუნეებით ან გასული საუკუნის კულტურით და საკუთარ თავს თანამედროვე ცხოვრების წესთან შედარებით უფრო ახლოს წარსულის გარკვეულ ღირებულებებთან მიიჩნევენ. განსაკუთრებით საინტერესოა ძველებური სიყვარულისადმი დამოკიდებულებაც — ხშირად გვხვდება მოსაზრება, რომ წარსულში ურთიერთობები უფრო ნელი, გულწრფელი, ერთგული და რომანტიკული იყო. ასევე, თანამედროვე კულტურაში კვლავ აქტუალურია ძველი მითოლოგიური ისტორიები, ლეგენდები და გმირები, რაც აჩვენებს, რომ წარსულის კულტურული მემკვიდრეობა თანამედროვე ადამიანის ინტერესებიდან სრულად არ გამქრალა.

ასეთ ადამიანებს ყოველდღიურ მეტყველებაში ხშირად „ძველებური სულის“ მქონე ადამიანებს უწოდებენ. თუმცა „ძველებური სული“ არ წარმოადგენს ფსიქოლოგიის ოფიციალურ ტერმინს ან ცალკე დადგენილ ფსიქოლოგიურ მდგომარეობას. მოცემულ კვლევაში იგი გამოყენებული იქნება როგორც აღწერითი ცნება იმ ადამიანების მიმართ, რომლებსაც წარსული ეპოქების კულტურა, ესთეტიკა, ღირებულებები ან ცხოვრების წესი განსაკუთრებულად იზიდავთ. ამგვარი მიდგომა საშუალებას გვაძლევს საკითხს მხოლოდ გემოვნების თვალსაზრისით კი არ შევხედოთ, არამედ დავინტერესდეთ, რა შეიძლება იდგეს ამ ინტერესის უკან.

წარსულისადმი მიზიდულობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ახსნა ნოსტალგიაა. ამერიკის ფსიქოლოგთა ასოციაციის მიხედვით, ნოსტალგია დაკავშირებულია

წარსულ პერიოდთან ან მდგომარეობასთან დაბრუნების სურვილთან. თუმცა თანამედროვე ფსიქოლოგიური კვლევები აჩვენებს, რომ ნოსტალგია მხოლოდ წარსულის მონატრებას არ წარმოადგენს. იგი შესაძლოა დაკავშირებული იყოს ადამიანის თვითუწყვეტობის განცდასთან, სოციალური კავშირის გაძლიერებასთან და ცხოვრების მნიშვნელობის აღქმასთან. კვლევები მიუთითებს, რომ წარსულთან ემოციური კავშირის გახსენებამ შესაძლოა ადამიანს საკუთარი ცხოვრების სხვადასხვა ეტაპის ერთმანეთთან დაკავშირების და საკუთარი იდენტობის უკეთ აღქმის განცდა მისცეს. [Sedikides et al. — Nostalgia fosters self-continuity](#)

ამასთანავე, საინტერესოა კითხვა, თუ როგორ შეიძლება ადამიანს ჰქონდეს ნოსტალგიური დამოკიდებულება იმ ეპოქის მიმართ, რომელშიც თავად არასოდეს უცხოვრია. ასეთ შემთხვევაში საქმე შესაძლოა მხოლოდ პირად ნოსტალგიასთან აღარ გვექნოდეს. შესაძლებელია, ადამიანის მიზიდულობა წარსულისადმი დაკავშირებული იყოს კულტურულ მეხსიერებასთან, ისტორიული ეპოქების რომანტიზებასთან, პიროვნული იდენტობის ძიებასთან, ესთეტიკურ გემოვნებასთან ან გარკვეული ცხოვრებისეული ღირებულებებისადმი ინტერესთან. ამგვარად, ადამიანი შეიძლება რეალურ ისტორიულ წარსულს კი არ ესწრაფოდეს, არამედ წარსულის იმ სახეს ეძებდეს, რომელიც მისთვის სიმშვიდეს, სტაბილურობას, რომანტიკას ან ცხოვრების განსხვავებულ წესს წარმოადგენს.

საკითხი განსაკუთრებით საინტერესო ხდება მაშინ, როდესაც თანამედროვე ადამიანი წარსულის გარკვეულ ღირებულებებს დღევანდელ საზოგადოებას უპირისპირებს. სწრაფი ცხოვრების ტემპი, მუდმივი ინფორმაციის ნაკადი, სოციალური ქსელები და ტექნოლოგიებზე დამოკიდებულება ზოგიერთ ადამიანს შეიძლება უბიძგებდეს უფრო ნელი, მარტივი და ტრადიციული ცხოვრების წესის ძიებისკენ. ამ შემთხვევაში წარსულისადმი ინტერესი შეიძლება არა უბრალოდ წარსულის მონატრებას, არამედ თანამედროვე სამყაროს მიმართ ადამიანის დამოკიდებულებას გამოხატავდეს. შესაბამისად, „ძველებური სული“ შეიძლება განვიხილოთ როგორც საკუთარი თავისა და ცხოვრების ისეთი ფორმის ძიება, რომელიც ადამიანის პირად ღირებულებებს უფრო მეტად შეესაბამება.

მეორე მხრივ, აუცილებელია გავითვალისწინოთ, რომ წარსულისადმი დადებითი დამოკიდებულება შესაძლოა წარსულის იდეალიზებასაც ეფუძნებოდეს. ადამიანს ხშირად ახსოვს ან განსაკუთრებით იზიდავს ისტორიული პერიოდის გარკვეული მხარეები — მაგალითად, მისი მუსიკა, ჩაცმულობა, არქიტექტურა ან რომანტიკული წარმოდგენები — მაშინ, როდესაც ნაკლებ ყურადღებას აქცევს იმავე ეპოქისთვის დამახასიათებელ ომებს, სოციალურ უთანასწორობას, შეზღუდვებსა და სხვა

პრობლემებს. ამიტომ მნიშვნელოვანია ერთმანეთისგან განვასხვავოთ რეალური ისტორიული წარსული და ადამიანის მიერ შექმნილი, ემოციურად და ესთეტიკურად იდეალიზებული წარსულის სახე.

ამ საკითხს ემატება კიდევ ერთი, უფრო ფილოსოფიური და რელიგიური პერსპექტივა — რეინკარნაციის იდეა. სხვადასხვა რელიგიურ და ფილოსოფიურ ტრადიციაში არსებობს შეხედულება, რომ ადამიანის სული ან ცნობიერება სიკვდილის შემდეგ შესაძლოა სხვა ცხოვრებაში გაგრძელდეს. აქედან გამომდინარე, შეიძლება დაისვას ჰიპოთეტური კითხვა: შესაძლებელია თუ არა, რომ კონკრეტული ისტორიული ეპოქის, ქვეყნის, კულტურის ან ცხოვრების წესისადმი ადამიანის განსაკუთრებული და აუხსნელი მიზიდულობა წინა ცხოვრების გამოცდილებას უკავშირდებოდეს? ამ მიმართულებით არსებობს კვლევებიც, მათ შორის ვირჯინიის უნივერსიტეტის Division of Perceptual Studies-ის მიერ ჩატარებული კვლევები ბავშვებზე, რომლებიც აცხადებენ, რომ წინა ცხოვრების შესახებ მოგონებები აქვთ. თუმცა ასეთი კვლევების არსებობა არ ნიშნავს, რომ რეინკარნაცია თანამედროვე მეცნიერების მიერ დადასტურებულ ფაქტად არის მიჩნეული. [University of Virginia — Children Who Report Memories of Past Lives](#)

ამრიგად, XXI საუკუნეში „ძველებური სული“ საინტერესო და მრავალმხრივი ფენომენია, რომლის ახსნაც მხოლოდ ერთი მიზეზით რთულია. იგი შესაძლოა დაკავშირებული იყოს ნოსტალგიასთან, პიროვნულ და კულტურულ იდენტობასთან, ესთეტიკურ გემოვნებასთან, ტრადიციული ღირებულებებისადმი ინტერესთან, თანამედროვე ცხოვრების ტემპისგან დაღლასთან, წარსულის რომანტიზებასთან ან რელიგიურ-ფილოსოფიურ შეხედულებებთან. სწორედ ამ მრავალფეროვნებას ხდის საკითხს საინტერესო კვლევის საგნად.

კვლევის მიზანი

კვლევის მიზანია XXI საუკუნეში „ძველებური სულის“ ფენომენის გაანალიზება და იმ ძირითადი ფსიქოლოგიური, კულტურული, სოციალური და ფილოსოფიური ფაქტორების გამოვლენა, რომლებიც ადამიანის წარსულისადმი განსაკუთრებულ მიზიდულობას განაპირობებს. კვლევა ასევე მიზნად ისახავს ნოსტალგიისა და ცხოვრების ფილოსოფიის ერთმანეთისგან გამიჯვნას, წარსულის იდეალიზების მიზეზების განხილვას და რეინკარნაციის იდეის, როგორც ერთ-ერთი შესაძლო რელიგიურ-ფილოსოფიური ახსნის, კრიტიკულ შეფასებას.

მთავარი კვლევითი კითხვა

რატომ იზიდავს XXI საუკუნის ადამიანს წარსული და არის თუ არა „ძველებური სული“ მხოლოდ ნოსტალგიის გამოხატულება, თუ იგი ცხოვრების ფილოსოფიას, პიროვნულ და კულტურულ იდენტობას, თანამედროვე სამყაროსგან დისტანცირების სურვილს ან სხვა უფრო რთულ ფსიქოლოგიურ და ფილოსოფიურ პროცესებს უკავშირდება?

კვლევის ფარგლებში საკითხი განხილული იქნება რამდენიმე მიმართულებით: ნოსტალგიის ფსიქოლოგიური ბუნება, ძველებური სტილისა და ხელოვნებისადმი ინტერესი, ძველი სიყვარულისა და ტრადიციული ღირებულებების აღქმა, მითოლოგიის მნიშვნელობა თანამედროვე საზოგადოებაში, წარსულის რომანტიზება, თანამედროვე სამყაროს გავლენა და რეინკარნაციის იდეა. ამგვარი მრავალმხრივი განხილვა საშუალებას მოგვცემს დავადგინოთ, არის თუ არა „ძველებური სული“ მხოლოდ წარსულისადმი ემოციური მიჯაჭვულობა, თუ იგი ადამიანის საკუთარი იდენტობისა და ცხოვრებისეული შეხედულებების ჩამოყალიბების უფრო ფართო პროცესის ნაწილია.

თავი I. „ძველებური სული“ ცნების არსი და მნიშვნელობა თანამედროვე სამყაროში.

„ძველებური სული“ ყოველდღიურ მეტყველებაში გამოყენებული გამოთქმაა და, როგორც წესი, ისეთი ადამიანის დასახასიათებლად გამოიყენება, რომელსაც განსაკუთრებულად იზიდავს წარსული ეპოქების კულტურა, ესთეტიკა, ცხოვრების წესი და ღირებულებები. ასეთ ადამიანს შეიძლება მოსწონდეს ძველებური ჩაცმულობა, კლასიკური მუსიკა, ძველი ფილმები, ისტორიული არქიტექტურა, მითოლოგია ან წარსულთან დაკავშირებული ტრადიციები. თუმცა ამ ცნების მნიშვნელობა მხოლოდ გარეგნულ გემოვნებას არ მოიცავს. ზოგიერთ შემთხვევაში ადამიანი არა მხოლოდ ძველი სტილით, არამედ იმ ეპოქასთან დაკავშირებული ღირებულებებითაც ინტერესდება.

უნდა აღინიშნოს, რომ „ძველებური სული“ არ წარმოადგენს ფსიქოლოგიის ოფიციალურ ტერმინს ან დადგენილ პიროვნულ ტიპს. ამ კვლევაში იგი გამოყენებულია აღწერით ცნებად და გულისხმობს ადამიანის განსაკუთრებულ ინტერესს წარსული ეპოქების კულტურის, ესთეტიკისა და ცხოვრების წესის მიმართ. ამიტომ აღნიშნული ფენომენი არ უნდა განვიხილოთ როგორც თანამედროვე ცხოვრებისგან გადახრა ან ფსიქოლოგიური პრობლემა.

„ძველებური სული“ განსაკუთრებით კარგად შეიძლება გამოვლინდეს ადამიანის დამოკიდებულებაში ძველი სიყვარულის, ხელოვნებისა და ცხოვრების წესის მიმართ. მაგალითად, თანამედროვე ადამიანს შეიძლება იზიდავდეს სასიყვარულო წერილები, ურთიერთობის ნელი განვითარება, ერთგულების იდეა ან კლასიკური რომანტიზმი. ასევე შეიძლება მოსწონდეს კონკრეტული ისტორიული პერიოდის ჩაცმულობა და მუსიკა არა მხოლოდ მათი გარეგნული სილამაზის, არამედ იმ ღირებულებების გამო, რომლებსაც ამ ეპოქასთან აკავშირებს.

ამგვარი დამოკიდებულება შესაძლოა დაკავშირებული იყოს პიროვნულ და კულტურულ იდენტობასთან. ადამიანის იდენტობა მხოლოდ აწმყოთი არ ყალიბდება; მასზე გავლენას ახდენს კულტურა, ისტორია, ოჯახი და ის ღირებულებები, რომლებთანაც ადამიანი საკუთარ თავს აიგივებს. ამიტომ შესაძლებელია, თანამედროვე ადამიანს საკუთარი თავის გარკვეული ნაწილი წარსულ ეპოქასთან უფრო ახლოს მიაჩნდეს, მიუხედავად იმისა, რომ მას იმ პერიოდში არასოდეს უცხოვრია.

ამასთან, წარსულისადმი ინტერესი არ ნიშნავს აუცილებლად თანამედროვე სამყაროს უარყოფას. ადამიანს შეიძლება უყვარდეს ძველი ფილმები და მუსიკა, მაგრამ

აქტიურად იყენებდეს თანამედროვე ტექნოლოგიებს; მოსწონდეს ვინტაჟური ტანსაცმელი, მაგრამ თანამედროვე ცხოვრების წესით ცხოვრობდეს. ასეთ შემთხვევაში ადამიანი წარსულისა და აწმყოს ელემენტებს აერთიანებს და ქმნის მისთვის მისაღებ პირად სტილს.

მნიშვნელოვანი ფაქტორია წარსულის რომანტიზებაც. თანამედროვე ადამიანს შესაძლოა წარსული წარმოუდგენდეს უფრო მშვიდ, რომანტიკულ და ჰარმონიულ პერიოდად. თუმცა ისტორიული რეალობა გაცილებით რთული იყო და ძველ საზოგადოებებსაც ჰქონდათ ომები, სოციალური უთანასწორობა, უფლებების შეზღუდვა და სხვა სერიოზული პრობლემები. შესაბამისად, შესაძლებელია, ადამიანს იზიდავდეს არა რეალური წარსული, არამედ მისი იდეალიზებული სახე.

„ძველებური სული“ შესაძლოა ასევე დაკავშირებული იყოს თანამედროვე ცხოვრების სწრაფ ტემპთან. ტექნოლოგიები, სოციალური ქსელები და ინფორმაციის მუდმივი ნაკადი ადამიანს მუდმივი ცვლილებების გარემოში ამყოფებს. ასეთ პირობებში წარსულისადმი ინტერესი შეიძლება იქცეს უფრო მშვიდი, სტაბილური და მარტივი ცხოვრების ძიების ფორმად.

ამრიგად, „ძველებური სული“ შეიძლება განვიხილოთ როგორც მრავალმხრივი ფენომენი, რომელიც აერთიანებს ესთეტიკურ გემოვნებას, პიროვნულ იდენტობას, კულტურულ ინტერესს, ტრადიციული ღირებულებებისადმი დამოკიდებულებასა და წარსულის რომანტიზებას. თუმცა იმის გასაგებად, თუ რატომ უჩნდება ადამიანს წარსულისადმი ასეთი ემოციური კავშირი, საჭიროა საკითხის ფსიქოლოგიური კუთხით განხილვა. სწორედ ამიტომ შემდეგი თავი დაეთმო ნოსტალგიას და მის როლს ადამიანის ფსიქიკაში.

თავი II. ნოსტალგია — წარსულისადმი ადამიანის მიზიდულობის ფსიქოლოგიური ახსნა

ნოსტალგია წარსულთან დაკავშირებული მნიშვნელოვანი ემოციური განცდაა. ყოველდღიურ ცხოვრებაში მას ხშირად მხოლოდ წარსულის მონატრებად აღვიქვამთ, თუმცა თანამედროვე ფსიქოლოგია მას უფრო რთულ მოვლენად განიხილავს. ნოსტალგია დაკავშირებულია ადამიანის მოგონებებთან, ემოციებთან, პიროვნულ იდენტობასა და ცხოვრების მნიშვნელობის განცდასთან.

ნოსტალგიის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მკვლევარია Constantine Sedikides, რომელმაც კოლეგებთან ერთად არაერთი კვლევა ჩაატარა ამ ფენომენის შესახებ. მათი კვლევების მიხედვით, ნოსტალგია მხოლოდ წარსულის გახსენება არ არის და მას მნიშვნელოვანი ფსიქოლოგიური ფუნქცია შეიძლება ჰქონდეს. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია თვითუწყვეტობის განცდა — შეგრძნება, რომ ადამიანის წარსული და აწმყო ერთმანეთთან დაკავშირებულია. ნოსტალგიური მოგონებები ადამიანს ეხმარება, საკუთარი ცხოვრების სხვადასხვა ეტაპს შორის კავშირი დაინახოს და საკუთარი იდენტობის უწყვეტობა შეინარჩუნოს. [Sedikides et al. — Nostalgia Fosters Self-Continuity](#)

ამ მოსაზრებას „ძველებური სულის“ თემასთან პირდაპირი კავშირი აქვს. როდესაც ადამიანს მუდმივად იზიდავს ძველი მუსიკა, ფილმები, ტანსაცმელი ან ცხოვრებისეული ღირებულებები, ეს შეიძლება მხოლოდ ესთეტიკური გემოვნებით არ აიხსნას. შესაძლოა, წარსულთან დაკავშირებულ კულტურულ ელემენტებში ადამიანი საკუთარ თავსა და მისთვის მნიშვნელოვან ღირებულებებს უფრო ადვილად პოულობდეს.

ნოსტალგიის კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი მკვლევარია Clay Routledge, რომლის კვლევებში ყურადღება გამახვილებულია ნოსტალგიისა და ცხოვრების მნიშვნელობის კავშირზე. მისი და კოლეგების კვლევების მიხედვით, ნოსტალგიურ მოგონებებს შეუძლია გააძლიეროს ადამიანის მიერ საკუთარი ცხოვრების მნიშვნელობის განცდა. წარსულის გახსენებამ ადამიანს შეიძლება შეახსენოს მნიშვნელოვანი ადამიანები, გამოცდილებები და ღირებულებები, რომლებიც მის ცხოვრებას განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებს. [Nostalgia as a Resource for Meaning in Life — Routledge et al.](#)

თუმცა „ძველებური სულის“ შემთხვევაში ჩნდება მნიშვნელოვანი განსხვავება: ადამიანს შეიძლება იზიდავდეს ისეთი ეპოქა, რომელშიც მას არასოდეს უცხოვრია. მაგალითად, თანამედროვე ადამიანს შეიძლება მოსწონდეს XIX საუკუნის ჩაცმულობა, ძველი მუსიკა ან შუა საუკუნეების კულტურა. ასეთ შემთხვევაში ეს განცდა

პირდაპირი მნიშვნელობით ნოსტალგია ვერ იქნება, რადგან მას ამ ეპოქასთან პირადი მოგონებები არ აკავშირებს.

ამის ერთ-ერთი შესაძლო ახსნა წარსულის რომანტიზებაა. ფილმების, წიგნების, მუსიკისა და ინტერნეტის გავლენით ადამიანი კონკრეტული ეპოქის შესახებ საკუთარ წარმოდგენას ქმნის. შედეგად, მას შეიძლება იზიდავდეს არა რეალური ისტორიული წარსული, არამედ ის იდეა, რომელსაც ეს წარსული მისთვის წარმოადგენს — მაგალითად, სიმშვიდე, რომანტიკა, სტაბილურობა ან ტრადიციული ღირებულებები.

ამრიგად, Sedikides-ისა და Routledge-ის კვლევები გვიჩვენებს, რომ ნოსტალგია მხოლოდ წარსულის მონატრება არ არის. იგი შეიძლება დაკავშირებული იყოს ადამიანის იდენტობასთან, სოციალური კავშირის განცდასთან და ცხოვრების მნიშვნელობის აღქმასთან. თუმცა „ძველებური სულის“ სრულად ასახსნელად ნოსტალგია საკმარისი არ არის. საჭიროა ასევე კულტურის, ესთეტიკური გემოვნების, წარსულის რომანტიზებისა და თანამედროვე ცხოვრების გავლენის განხილვა.

თავი III. ძველი სტილი და ესთეტიკა — გემოვნება თუ პიროვნული იდენტობა?

XXI საუკუნეში ძველი სტილის მიმართ ინტერესი მხოლოდ წარსულის გახსენებით არ შემოიფარგლება. თანამედროვე საზოგადოებაში კვლავ პოპულარულია ვინტაჟური ტანსაცმელი, ძველი მუსიკა, კლასიკური ფილმები და სხვადასხვა ისტორიული ეპოქის ესთეტიკა. საინტერესოა, რატომ ირჩევს ადამიანი ისეთ სტილს, რომელიც თანამედროვე მოდისგან განსხვავდება.

ტანსაცმელი მხოლოდ პრაქტიკული საჭიროების დაკმაყოფილების საშუალება არ არის. ის შეიძლება ადამიანის თვითგამოხატვისა და იდენტობის ერთ-ერთი ფორმა იყოს. სოციოლოგი და მოდის მკვლევარი Joanne Entwistle თავის ნაშრომში *The Fashioned Body* აღნიშნავს, რომ ჩაცმულობა მნიშვნელოვან როლს ასრულებს ადამიანის იდენტობის ჩამოყალიბებაში. მისი მიდგომით, ტანსაცმელი სხეულის სოციალური და კულტურული მნიშვნელობის ნაწილია.

Entwistle-ის აზრის მოკლე ფორმულირება შეიძლება ასე გადმოვცეთ: „ჩაცმულობა არის გზა, რომლითაც ინდივიდები სწავლობენ საკუთარ სხეულში ცხოვრებას და მასში თავს კომფორტულად გრძნობენ“ (*The Fashioned Body*, 2000, pp. 7–9).

ამ მოსაზრების მიხედვით, ძველებური ჩაცმულობის არჩევა შეიძლება მხოლოდ მოდის გემოვნებას არ ნიშნავდეს. ადამიანი კონკრეტული ეპოქის სტილს შესაძლოა იმიტომ ირჩევდეს, რომ მასთან გარკვეულ ღირებულებებს აკავშირებს — მაგალითად, ელეგანტურობას, სიმშვიდეს, რომანტიკას ან ტრადიციას. ასეთ შემთხვევაში გარეგნული სტილი საკუთარი თავის გამოხატვის საშუალებად იქცევა.

მსგავსი დამოკიდებულება გვხვდება ძველი მუსიკისა და ფილმების მიმართაც. თანამედროვე ადამიანს შეიძლება იზიდავდეს ძველი ფილმი არა ტექნიკური ხარისხის, არამედ მისი ატმოსფეროს, სიუჟეტის ან ემოციური გავლენის გამო. ასევე, ახალგაზრდა ადამიანს შეიძლება უყვარდეს ისეთი პერიოდის მუსიკა, რომელშიც მას არასოდეს უცხოვრია. აქ უკვე საქმე მხოლოდ პირად ნოსტალგიასთან აღარ გვაქვს და უფრო მეტად ესთეტიკურ ინტერესსა და წარსულის რომანტიზებასთან გვაქვს საქმე.

ამასთან, თანამედროვე კულტურა თავად უწყობს ხელს ძველი სტილის დაბრუნებას. სოციალური ქსელები, ფილმები, სერიალები და მუსიკალური პლატფორმები ადამიანებს სხვადასხვა ეპოქასთან მარტივად აკავშირებს. შედეგად, წარსულის ელემენტები თანამედროვე კულტურის ნაწილად იქცევა და ძველი სტილი შეიძლება ერთდროულად იყოს ისტორიული და თანამედროვე.

ამრიგად, ძველი ჩაცმულობის, მუსიკისა და კინოსადმი ინტერესი მხოლოდ უბრალო გემოვნებად არ უნდა განვიხილოთ. მასში შეიძლება მონაწილეობდეს ესთეტიკური არჩევანი, თვითგამოხატვის სურვილი, პიროვნული იდენტობა, ნოსტალგია და წარსულის რომანტიზება. სწორედ ამიტომ „ძველებური სული“ შესაძლოა ადამიანის მცდელობა იყოს, თანამედროვე სამყაროში საკუთარი თავისთვის უფრო ახლობელი ესთეტიკა და ღირებულებები იპოვოს.

თავი IV. „ძველი სიყვარული“ — რომანტიკული იდეალი თუ წარსულის რომანტიზება?

XXI საუკუნეში, როდესაც ადამიანებს ერთმანეთთან დაკავშირება რამდენიმე წამში შეუძლიათ, საინტერესოა, რატომ იზიდავს ზოგიერთ ადამიანს სიყვარულის ძველი ფორმები — სასიყვარულო წერილები, ხანგრძლივი შეყვარება, პირისპირ საუბარი, ერთგულება და ურთიერთობის ნელა განვითარება. თანამედროვე ადამიანისთვის „ძველი სიყვარული“ ხშირად ასოცირდება უფრო გულწრფელ, მშვიდ და რომანტიკულ ურთიერთობასთან.

სიყვარულისა და ურთიერთობების მკვლევარი Erich Fromm სიყვარულს მხოლოდ ემოციად არ მიიჩნევდა. მის ცნობილ ნაშრომში *The Art of Loving* იგი წერს: „Love is an activity, not a passive affect“ — „სიყვარული მოქმედებაა და არა პასიური ემოცია“ (*The Art of Loving*, 1956, p. 21). ამ მოსაზრებით, სიყვარული მხოლოდ გრძნობის განცდა კი არ არის, არამედ ზრუნვა, პასუხისმგებლობა, პატივისცემა და ურთიერთობის შენარჩუნებისთვის ძალისხმევა. [The Art of Loving — Internet Archive](#)

Fromm-ის შეხედულება საინტერესოა „ძველი სიყვარულის“ კონტექსტში, რადგან ტრადიციული ურთიერთობებისადმი ინტერესში ხშირად სწორედ ურთიერთობის სიღრმის სურვილი ჩანს. მაგალითად, სასიყვარულო წერილი ადამიანისგან დროსა და ძალისხმევას მოითხოვს, ხოლო სწრაფი შეტყობინება მხოლოდ რამდენიმე წამში იგზავნება. ამიტომ ზოგიერთ ადამიანს შეიძლება იზიდავდეს ძველი ურთიერთობის ფორმები არა იმიტომ, რომ ტექნოლოგიები არ მოსწონს, არამედ იმიტომ, რომ მათში უფრო პირად და ემოციურ კავშირს ხედავს.

თუმცა მნიშვნელოვანია, რომ წარსულის სიყვარული ყოველთვის რეალურ ისტორიულ გამოცდილებას არ ასახავს. ხშირად ჩვენ წარსულის რომანტიკულ სურათს ვქმნით ფილმების, წიგნების, მუსიკისა და ლიტერატურის გავლენით. შედეგად, „ძველი სიყვარული“ შეიძლება უფრო მეტად იყოს იდეალიზებული წარმოდგენა, ვიდრე კონკრეტულ ისტორიულ ეპოქაში არსებული ურთიერთობების რეალური სურათი.

ამასთან, თანამედროვე ურთიერთობების სწრაფმა ფორმებმა შეიძლება კიდევ უფრო გააძლიეროს ასეთი იდეალის მიმართ ინტერესი. სოციალური ქსელები და გაცნობის აპლიკაციები ადამიანებს ერთმანეთთან დაკავშირებას ამარტივებს, თუმცა ურთიერთობის სიმარტივე ყოველთვის არ ნიშნავს ემოციური კავშირის სიღრმეს. ამიტომ ზოგიერთი ადამიანი შეიძლება ეძებდეს უფრო ნელ და პირად ურთიერთობას, რომელშიც ერთმანეთის გაცნობას მეტი დრო და ყურადღება ეთმობა.

აქედან გამომდინარე, „ძველი სიყვარულის“ მიმართ ინტერესი შეიძლება დაკავშირებული იყოს არა წარსულში დაბრუნების სურვილთან, არამედ სიყვარულის გარკვეული ღირებულებების ძიებასთან — ერთგულებასთან, მოთმინებასთან, ყურადღებასთან, პასუხისმგებლობასა და ემოციურ სიახლოვესთან. ადამიანს შეიძლება თანამედროვე სამყაროში სწორედ ეს ელემენტები აკლდეს და მათი წარმოდგენა წარსულის სიყვარულთან დააკავშიროს.

ამრიგად, „ძველი სიყვარული“ შეიძლება ერთდროულად იყოს როგორც წარსულის რომანტიზებული სახე, ისე თანამედროვე ადამიანის სურვილი, ურთიერთობაში უფრო ღრმა და სტაბილური კავშირი იპოვოს. ამ თვალსაზრისით, „ძველებური სული“ მხოლოდ ტანსაცმელსა და ხელოვნებაში არ ვლინდება — იგი შეიძლება ადამიანის სიყვარულის, ურთიერთობისა და ცხოვრებისადმი დამოკიდებულებაშიც გამოიხატოს.

თავი V. მითოლოგია თანამედროვე ადამიანის ცხოვრებაში — რატომ გვიზიდავს ძველი ისტორიები?

მითოლოგია კაცობრიობის კულტურის ერთ-ერთი უძველესი ფორმაა. ძველი ბერძნული, რომაული, სკანდინავიური, ეგვიპტური და ქართული მითები საუკუნეების განმავლობაში ადამიანებს სამყაროს, ადამიანის ბუნებისა და სიცოცხლის მნიშვნელობის ახსნაში ეხმარებოდა. მიუხედავად იმისა, რომ XXI საუკუნეში ადამიანს სამყაროს შესახებ მეცნიერული ცოდნის მიღების უამრავი შესაძლებლობა აქვს, მითოლოგიური ისტორიები კვლავ პოპულარულია ფილმებში, წიგნებში, თამაშებსა და თანამედროვე ხელოვნებაში.

ამ საკითხის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მკვლევარია Joseph Campbell, ამერიკელი მითოლოგი და მწერალი. თავის ცნობილ ნაშრომში *The Hero with a Thousand Faces* Campbell სხვადასხვა კულტურის მითებს ადარებს და ყურადღებას ამახვილებს მათში განმეორებად სიუჟეტურ სტრუქტურებზე. მისი აზრით, მითებში ხშირად გვხვდება ადამიანის ცხოვრებისათვის მნიშვნელოვანი უნივერსალური თემები — გამოწვევა, ბრძოლა, დანაკარგი, ცვლილება და საკუთარი თავის აღმოჩენა.

Campbell-ის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი იდეაა ე.წ. „გმირის მოგზაურობა“ — სიუჟეტური მოდელი, რომელშიც გმირი ტოვებს მისთვის ნაცნობ სამყაროს, ხვდება სირთულეებს, გადის განსაცდელებს და საბოლოოდ შეცვლილი ბრუნდება. *The Hero with a Thousand Faces*-ის შესავალში Campbell წერს, რომ გმირი „ყოველდღიური სამყაროდან ზებუნებრივი საოცრებების სამყაროში“ მიემართება, სადაც განსაცდელებს ხვდება და საბოლოოდ ახალი გამოცდილებით ბრუნდება (Campbell, 1949, p. 30).

Campbell-ის ეს მოსაზრება საინტერესოა თანამედროვე ადამიანის მითოლოგიისადმი ინტერესის გასაგებად. შესაძლებელია, ადამიანს ძველი მითები მხოლოდ იმიტომ არ იზიდავდეს, რომ ისინი ძველი და იდუმალია. მითებში აღწერილი ბრძოლები, სიყვარული, ღალატი, შიში, გმირობა და საკუთარი თავის ძიება თანამედროვე ადამიანისთვისაც ნაცნობი ადამიანური გამოცდილებებია. სწორედ ამიტომ ძველი მითოლოგიური სიუჟეტები თანამედროვე ფილმებსა და წიგნებში კვლავ ადვილად იძენს ახალ სიცოცხლეს.

მითოლოგიისადმი ინტერესი შეიძლება ასევე დაკავშირებული იყოს ადამიანის სურვილთან, იპოვოს მნიშვნელობა და სიმბოლური ახსნა საკუთარ გამოცდილებებში. მაგალითად, გმირის რთული მოგზაურობა შეიძლება აღქმული იყოს როგორც

ადამიანის პირადი ცხოვრების სიმბოლო — პრობლემების გადალახვა, შეცდომებისგან სწავლა და საბოლოოდ საკუთარი თავის უკეთ გაცნობა.

ამიტომ XXI საუკუნეში მითოლოგიისადმი ინტერესი არ უნდა განვიხილოთ მხოლოდ წარსულისადმი ცნობისმოყვარეობად. თანამედროვე ადამიანი ძველ მითებში ხშირად ეძებს ისეთ თემებს, რომლებიც დღესაც აქტუალურია. განსხვავება მხოლოდ იმაშია, რომ ძველი ისტორია თანამედროვე გარემოში ახალ მნიშვნელობას იღებს.

ამგვარად, მითოლოგია „ძველებური სულის“ ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ნაწილია. ადამიანს შეიძლება იზიდავდეს არა მხოლოდ მითების სიძველე, არამედ ის ადამიანური და ფილოსოფიური საკითხები, რომლებსაც ისინი ეხება. სწორედ ამიტომ ძველი მითები XXI საუკუნეშიც აგრძელებს არსებობას — იცვლება მათი ფორმა, მაგრამ ადამიანის მიერ დასმული ძირითადი კითხვები ხშირად კვლავ იგივე რჩება.

თავი VI. თანამედროვე სამყაროს სწრაფი ტემპი — გაქცევა აწმყოდან თუ სხვა ცხოვრების ძიება?

XXI საუკუნის ერთ-ერთი მთავარი მახასიათებელი ცხოვრების სწრაფი ტემპია. ტექნოლოგიური განვითარება, სოციალური ქსელები, ინფორმაციის მუდმივი ნაკადი და ყოველდღიური ცვლილებები ადამიანს მუდმივად ადაპტაციას აიძულებს. თანამედროვე სამყაროში ადამიანები სწრაფად იღებენ ინფორმაციას, ურთიერთობენ, მუშაობენ და გადაწყვეტილებებს იღებენ. ასეთ გარემოში ბუნებრივად ჩნდება კითხვა: შეიძლება თუ არა სწორედ ამ სისწრაფემ გააჩინოს ადამიანის სურვილი, უფრო ნელი და მშვიდი ცხოვრების მიმართ?

ამ საკითხს საინტერესო კუთხით განიხილავს გერმანელი სოციოლოგი Hartmut Rosa, რომელიც თანამედროვე საზოგადოებაში სოციალური აჩქარების ფენომენს იკვლევს. მისი აზრით, თანამედროვე საზოგადოებისთვის დამახასიათებელია ტექნოლოგიური ცვლილებებისა და ცხოვრების ტემპის დაჩქარება. Rosa-სთვის პრობლემა მხოლოდ დროის ნაკლებობა არ არის; მნიშვნელოვანია ისიც, რომ ცვლილებების სიჩქარე ადამიანს მუდმივად აიძულებს, შეცვალოს საკუთარი ცხოვრების წესი.

Rosa-ს წიგნში *Social Acceleration: A New Theory of Modernity* ავტორი აღნიშნავს: „The experience of acceleration is closely connected to the experience of a lack of time“ — „აჩქარების გამოცდილება მჭიდროდ არის დაკავშირებული დროის ნაკლებობის გამოცდილებასთან“ (Rosa, 2013, p. 9). [Columbia University Press — Social Acceleration](#)

ჩემი აზრით, Rosa-ს ეს მოსაზრება განსაკუთრებით კარგად ხსნის თანამედროვე ადამიანის წარსულისადმი ინტერესის ერთ-ერთ შესაძლო მიზეზს. როდესაც ადამიანს მუდმივად ეჩქარება და აქვს განცდა, რომ დრო არასაკმარისია, მას შეიძლება გაუჩნდეს სურვილი ისეთი ცხოვრების წარმოდგენისა, სადაც ყველაფერი უფრო ნელა და მშვიდად მიმდინარეობს. სწორედ ამიტომ შეიძლება მისთვის მიმზიდველი გახდეს სასიყვარულო წერილი, ძველი მუსიკა, კლასიკური ჩაცმულობა ან პირისპირ ურთიერთობა. ამ შემთხვევაში ადამიანი შესაძლოა რეალურად წარსულში დაბრუნებას კი არ ცდილობდეს, არამედ წარსულის მეშვეობით ეძებდეს იმ სიმშვიდეს, რომელიც თანამედროვე ცხოვრებაში აკლია.

თუმცა ეს ახსნა ყველა ადამიანზე ვერ გავრცელდება. ზოგისთვის ძველი სტილი უბრალოდ ესთეტიკური არჩევანია, ზოგისთვის კი ისტორიისა და კულტურისადმი ინტერესი. ამიტომ არასწორი იქნებოდა იმის მტკიცება, რომ ძველებური სტილის მოყვარული ადამიანი აუცილებლად თანამედროვე სამყაროთი უკმაყოფილოა.

უფრო საინტერესოა ის შემთხვევა, როდესაც ადამიანს წარსულის კონკრეტული ღირებულებები იზიდავს. მაგალითად, მას შეიძლება მოსწონდეს ურთიერთობის ნელი განვითარება, ერთგულება, პირისპირ საუბარი, წიგნის კითხვა ან მშვიდი ცხოვრების წესი. ასეთ შემთხვევაში წარსული შეიძლება იქცეს არა გაქცევის ადგილად, არამედ ალტერნატიული ცხოვრების მოდელად.

ჩემი შეფასებით, სწორედ აქ გადადის „ძველებური სული“ უბრალო გემოვნებიდან ცხოვრების ფილოსოფიაში. თუ ადამიანი წარსულიდან მხოლოდ ტანსაცმელს ან მუსიკას ირჩევს, ეს შეიძლება უბრალოდ ესთეტიკური არჩევანი იყოს. მაგრამ თუ იგი წარსულის გარკვეულ ღირებულებებს საკუთარ ცხოვრებაში შეგნებულად იყენებს, მაშინ უკვე შეიძლება ვიფიქროთ, რომ მას წარსული ცხოვრებისეული ორიენტაციის წყაროდ აქვს ქცეული.

ამრიგად, თანამედროვე სამყაროს აჩქარებამ შესაძლოა გარკვეული როლი ითამაშოს წარსულისადმი ადამიანის ინტერესის გაძლიერებაში. წარსული ასეთ შემთხვევაში მხოლოდ ისტორიული პერიოდი აღარ არის — იგი შეიძლება იქცეს სიმშვიდის, სტაბილურობისა და უფრო ნელი ცხოვრების სიმბოლოდ.

საბოლოოდ, ჩემი აზრით, „ძველებური სული“ არც მხოლოდ ნოსტალგიაა და არც აუცილებლად თანამედროვე სამყაროს უარყოფა. ზოგიერთ შემთხვევაში ის შეიძლება წარმოადგენდეს ადამიანის მცდელობას, თანამედროვე სამყაროში შეინარჩუნოს ის ღირებულებები, რომლებიც მისთვის მნიშვნელოვანია, თუნდაც ისინი წარსულთან ასოცირდებოდეს. სწორედ ამ მიზეზით შეიძლება „ძველებური სული“ ნაწილობრივ ცხოვრების ფილოსოფიადაც განვიხილოთ.

თავი VII. რეინკარნაცია — შეიძლება თუ არა „ძველებური სული“ წარსულ ცხოვრებას უკავშირდებოდეს?

„ძველებური სულის“ ფენომენის განხილვისას ჩნდება კიდევ ერთი საინტერესო და უფრო იდუმალი კითხვა: შესაძლებელია თუ არა, რომ ადამიანის განსაკუთრებული მიზიდულობა კონკრეტული ისტორიული ეპოქის, კულტურის ან ცხოვრების წესის მიმართ წინა ცხოვრებას უკავშირდებოდეს? ეს იდეა რეინკარნაციის კონცეფციასთან მიდის, რომლის მიხედვითაც ადამიანის სული ან ცნობიერება სიკვდილის შემდეგ სხვა ცხოვრებაში განაგრძობს არსებობას.

რეინკარნაციის იდეა სხვადასხვა რელიგიურ და ფილოსოფიურ ტრადიციაში გვხვდება. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი ადგილი მას ინდუიზმსა და ბუდიზმში უჭირავს, თუმცა სხვადასხვა კულტურაში ამ იდეის განსხვავებული ფორმებიც არსებობს. თანამედროვე დასავლურ საზოგადოებაში რეინკარნაციის მიმართ ინტერესი ხშირად დაკავშირებულია ადამიანების გამოცდილებებთან, რომლებიც აცხადებენ, რომ წინა ცხოვრების შესახებ გარკვეული მოგონებები აქვთ.

ამ მიმართულებით განსაკუთრებით ცნობილია Ian Stevenson, ფსიქიატრი და ვირჯინიის უნივერსიტეტის მკვლევარი, რომელმაც ათწლეულების განმავლობაში შეისწავლა ბავშვების შემთხვევები, რომლებიც აცხადებდნენ, რომ წინა ცხოვრების შესახებ მოგონებები ჰქონდათ. Stevenson განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობდა ბავშვების მიერ მოყოლილ კონკრეტულ დეტალებს და ცდილობდა მათი დამოუკიდებელი წყაროებით გადამოწმებას. [University of Virginia — Division of Perceptual Studies](#)

Stevenson-ის ნაშრომში Twenty Cases Suggestive of Reincarnation ერთ-ერთი მთავარი მიდგომა სწორედ ისეთი შემთხვევების დეტალურ დოკუმენტირებას ეფუძნება, რომლებშიც ბავშვები აცხადებდნენ წინა ცხოვრების შესახებ და მკვლევარი მათი განცხადებების ისტორიულ ფაქტებთან შედარებას ცდილობდა.

ჩემი აზრით, Stevenson-ის კვლევები საინტერესოა არა იმიტომ, რომ ისინი რეინკარნაციას საბოლოოდ ამტკიცებს, არამედ იმიტომ, რომ ისინი აჩენს კითხვას ადამიანის მეხსიერებისა და ცნობიერების შესაძლებლობების შესახებ. განსაკუთრებით საინტერესოა ის შემთხვევები, როდესაც ბავშვი ისეთ ინფორმაციას აღწერს, რომლის მიღების ჩვეულებრივი გზაც რთულად დასადგენია. თუმცა ასეთი შემთხვევების არსებობა თავისთავად არ ნიშნავს, რომ მათი ერთადერთი ახსნა რეინკარნაციაა.

ამ საკითხთან დაკავშირებით მნიშვნელოვანია მეცნიერული სიფრთხილე. რეინკარნაცია თანამედროვე მეცნიერებაში დადასტურებულ ფაქტად არ ითვლება. არსებობს სხვადასხვა შესაძლო ახსნა — მეხსიერების თავისებურებები, გარემოს გავლენა, შემთხვევითი დამთხვევები, ინფორმაციის გაცნობიერებლად მიღება ან კულტურული ფაქტორები. ამიტომ რეინკარნაციის იდეა ამ სტატიაში უნდა განვიხილოთ როგორც ფილოსოფიური და რელიგიური პერსპექტივა, რომელიც „ძველებური სულის“ ფენომენის ერთ-ერთ შესაძლო ინტერპრეტაციას გვთავაზობს.

ამასთან, საინტერესოა ის შემთხვევაც, როდესაც ადამიანს განსაკუთრებული მიზიდულობა აქვს კონკრეტული ეპოქის ან კულტურის მიმართ, მიუხედავად იმისა, რომ მას ამ პერიოდთან პირადი გამოცდილება არ აკავშირებს. მაგალითად, ადამიანს შეიძლება ბავშვობიდან იზიდავდეს კონკრეტული ისტორიული პერიოდის ტანსაცმელი, მუსიკა, ენა ან არქიტექტურა და თავადაც ვერ ხსნიდეს ამ ინტერესის მიზეზს. ჩემი აზრით, სწორედ ასეთი გამოცდილებები აჩენს რეინკარნაციის შესახებ კითხვას, თუმცა კითხვა და მეცნიერული მტკიცებულება ერთმანეთისგან მკაფიოდ უნდა გავმიჯნოთ.

შესაბამისად, რეინკარნაცია შეიძლება საინტერესო იყოს „ძველებური სულის“ ფენომენის ფილოსოფიური განხილვისას, მაგრამ მისი გამოყენება საბოლოო ახსნად არასწორი იქნებოდა. ადამიანს შეიძლება წარსული იზიდავდეს ნოსტალგიის, კულტურული გავლენის, ესთეტიკური გემოვნების, პიროვნული იდენტობის ან ცხოვრებისეული ღირებულებების გამო. რეინკარნაცია კი ამ საკითხის მხოლოდ ერთ-ერთი შესაძლო ინტერპრეტაციაა.

საბოლოოდ, რეინკარნაციის იდეა ამ თემაში უფრო მეტად კითხვას აჩენს, ვიდრე პასუხს გვაძლევს: თუ ადამიანს კონკრეტულ ეპოქასთან ისეთი ძლიერი შინაგანი კავშირი აქვს, რომელიც მისთვის აუხსნელია, არის ეს მხოლოდ ფსიქოლოგიური და კულტურული გავლენის შედეგი, თუ ადამიანის ცნობიერების შესახებ ჯერ კიდევ არსებობს ისეთი რამ, რაც ბოლომდე არ გვესმის? სწორედ ამ კითხვაში მდგომარეობს რეინკარნაციის თემის მთავარი მნიშვნელობა ჩვენი კვლევისთვის.

თავი VIII. „ძველებური სული“ — ნოსტალგია თუ ცხოვრების ფილოსოფია?

წინა თავების განხილვამ აჩვენა, რომ „ძველებური სული“ ერთი კონკრეტული მიზეზით ვერ აიხსნება. მასში შეიძლება ერთდროულად მონაწილეობდეს ნოსტალგია, ესთეტიკური გემოვნება, პიროვნული იდენტობა, წარსულის რომანტიზება, თანამედროვე ცხოვრების სწრაფი ტემპი და ზოგიერთ შემთხვევაში რელიგიურ-ფილოსოფიური შეხედულებებიც. ამიტომ მთავარი კითხვა ახლა შემდეგია: არის თუ არა „ძველებური სული“ მხოლოდ წარსულის მონატრება, თუ იგი შეიძლება ცხოვრების ფილოსოფიადაც იქცეს?

ფილოსოფოსი Erich Fromm ადამიანის ცხოვრებისადმი დამოკიდებულებას მხოლოდ მატერიალური სურვილებით არ ხსნიდა. *To Have or To Be?*-ში იგი ერთმანეთისგან განასხვავებს ცხოვრების ორ ძირითად ორიენტაციას — „ქონას“ და „ყოფნას“. Fromm-ის მიხედვით, თანამედროვე საზოგადოებაში ადამიანი ხშირად კონცენტრირებულია ფლობაზე, მაშინ როდესაც „ყოფნის“ მდგომარეობა დაკავშირებულია გამოცდილებასთან, ცხოვრებასთან და ადამიანის შინაგან სამყაროსთან. [Erich Fromm — To Have or To Be?](#)

ჩემი აზრით, Fromm-ის ეს განსხვავება „ძველებური სულის“ თემას კარგად ერგება. თუ ადამიანი წარსულიდან მხოლოდ ტანსაცმელს, მუსიკას ან ვიზუალურ სტილს ირჩევს, მისი დამოკიდებულება შეიძლება უბრალო ესთეტიკურ გემოვნებად დარჩეს. მაგრამ თუ იგი წარსულთან დაკავშირებულ ისეთ ღირებულებებს ირჩევს, როგორიცაა სიმშვიდე, მოთმინება, ერთგულება, პირისპირ ურთიერთობა და ცხოვრების ნელი ტემპი, მაშინ ეს უკვე შეიძლება ცხოვრებისეული პოზიციის ნაწილი გახდეს.

ამ თვალსაზრისით, „ძველებური სული“ სულაც არ ნიშნავს იმას, რომ ადამიანს XXI საუკუნეში ცხოვრება არ მოსწონს. პირიქით, მას შეუძლია სრულად გამოიყენოს თანამედროვე ტექნოლოგიები და ამავე დროს უარი თქვას იმ ცხოვრებისეულ ჩვევებზე, რომლებიც მისთვის ზედმეტად სწრაფი ან ზედაპირულია. მაგალითად, ადამიანი შეიძლება ყოველდღიურად იყენებდეს სოციალურ ქსელებს, მაგრამ ურთიერთობებში უპირატესობას ანიჭებდეს გულწრფელ საუბარს; იყენებდეს თანამედროვე ტექნოლოგიებს, მაგრამ თავისუფალ დროს ძველი წიგნების კითხვას ან კლასიკური მუსიკის მოსმენას უთმობდეს.

ამიტომ მნიშვნელოვანია ერთმანეთისგან გავმიჯნოთ ნოსტალგია და ცხოვრების ფილოსოფია. ნოსტალგია შეიძლება იყოს ემოციური მიბრუნება წარსულისკენ, რომელიც ადამიანს გარკვეულ სიმშვიდესა და ცხოვრების უწყვეტობის განცდას

ამლევს. ცხოვრების ფილოსოფია კი უფრო გაცნობიერებული არჩევანია — გარკვეული ღირებულებების მიღება და მათი ყოველდღიურ ცხოვრებაში გამოყენება.

ჩემი შეფასებით, „ძველებური სული“ სწორედ ამ ორ მდგომარეობას შორის შეიძლება არსებობდეს. ზოგიერთისთვის ის მხოლოდ ლამაზი წარსულისადმი სიყვარულია, ზოგისთვის კი თანამედროვე სამყაროში ცხოვრების საკუთარი წესის შექმნის საშუალება. შესაბამისად, შეუძლებელია ყველა ადამიანს, რომელსაც ძველი სტილი ან კულტურა მოსწონს, ერთი მიზეზი მივაწეროთ.

ამასთან, აუცილებელია გავითვალისწინოთ წარსულის იდეალიზების საფრთხეც. წარსულისადმი სიყვარული შეიძლება ადამიანს მხოლოდ დადებით მხარეებს აჩვენებდეს და ისტორიული რეალობის პრობლემები დაავიწყოს. ამიტომ ცხოვრების ფილოსოფიად წარსულის მიღება არ უნდა ნიშნავდეს წარსულის სრულად იდეალიზებას ან თანამედროვე სამყაროს უარყოფას.

უფრო ჯანსაღი მიდგომა შეიძლება იყოს წარსულისა და აწმყოს გაერთიანება. ადამიანს შეუძლია წარსულიდან აიღოს მისთვის მნიშვნელოვანი ღირებულებები და თანამედროვე სამყაროს შესაძლებლობებთან შეათავსოს. ამ შემთხვევაში „ძველებური სული“ აღარ არის გაქცევა წარსულში — იგი ხდება საკუთარი ცხოვრების იმგვარად მოწყობის მცდელობა, რომელიც ადამიანის შინაგან ღირებულებებს შეესაბამება.

ამრიგად, ჩემი აზრით, სტატიის მთავარ კითხვაზე ერთი უნივერსალური პასუხი არ არსებობს. „ძველებური სული“ ზოგისთვის ნოსტალგიაა, ზოგისთვის ესთეტიკური გემოვნება, ზოგისთვის კი ცხოვრების ფილოსოფია. სწორედ მისი მრავალფეროვნება ხდის ამ ფენომენს საინტერესო თემად. შესაძლოა, ადამიანს წარსული იმიტომ კი არ უყვარდეს, რომ მასში დაბრუნება სურს, არამედ იმიტომ, რომ წარსულში პოულობს იმ ღირებულებებს, რომელთა შენარჩუნებაც მომავალშიც სურს.

თავი IX. წარსულის იდეალიზება — აქვს თუ არა „ძველებურ სულს“ უარყოფითი მხარე?

„ძველებური სულს“ მიმართ დამოკიდებულების განხილვისას მნიშვნელოვანია მხოლოდ მისი დადებითი მხარეების წარმოჩენა არ მოხდეს. წარსულისადმი ძლიერი მიზიდულობა ზოგჯერ შეიძლება მისი იდეალიზების შედეგიც იყოს. ადამიანი ხშირად იხსენებს ან წარმოიდგენს წარსულის ლამაზ და რომანტიკულ მხარეებს, მაშინ როდესაც ავიწყდება ის სირთულეები, რომლებიც იმ ეპოქაში არსებობდა.

პოლონელი სოციოლოგი და ფილოსოფოსი Zygmunt Bauman თანამედროვე საზოგადოებას აღწერს როგორც „თხევად თანამედროვეობას“ — სამყაროს, სადაც სოციალური ურთიერთობები, ღირებულებები და ცხოვრების პირობები სწრაფად იცვლება. Bauman-ის მიხედვით, თანამედროვე ადამიანს მუდმივად უწევს ცვლილებებთან შეგუება. *Liquid Modernity*-ში იგი წერს: „Change is the only permanence“ — „ცვლილება ერთადერთი მუდმივობაა“ (Bauman, 2000, p. 139). [Liquid Modernity — Google Books](#)

ჩემი აზრით, Bauman-ის ეს იდეა კარგად ხსნის იმასაც, თუ რატომ შეიძლება ადამიანს წარსული უფრო მიმზიდველი ეჩვენებოდეს. როდესაც აწმყო მუდმივად იცვლება, წარსული შეიძლება სტაბილურობისა და სიმშვიდის სიმბოლოდ იქცეს. თუმცა აქ ჩნდება საფრთხე: ჩვენ წარსულს ხშირად ვხედავთ არა ისეთად, როგორიც რეალურად იყო, არამედ ისეთად, როგორიც გვინდა, რომ ყოფილიყო.

მაგალითად, „ძველი სიყვარული“ შეიძლება წარმოვიდგინოთ როგორც უფრო ერთგული და გულწრფელი, თუმცა წარსულში ურთიერთობებსაც ჰქონდა საკუთარი პრობლემები. იგივე შეიძლება ითქვას ძველ საზოგადოებაზე, ტრადიციებზე ან ცხოვრების წესზე. ყველა ძველი რამ უკეთესი არ ყოფილა და ყველა თანამედროვე რამ უარესი არ არის.

ამიტომ წარსულის მიმართ ჯანსაღი დამოკიდებულება არ უნდა გულისხმობდეს მისი სრულად იდეალიზებას. უფრო საინტერესოა იმის გააზრება, რა კონკრეტული ღირებულება იზიდავს ადამიანს წარსულში. თუ ეს არის ერთგულება, სიმშვიდე, ოჯახური კავშირი, კულტურული ტრადიცია ან ადამიანური ურთიერთობის სიღრმე, ამ ღირებულებების თანამედროვე ცხოვრებაში გადმოტანაც შესაძლებელია.

ჩემი შეფასებით, სწორედ აქ არის განსხვავება „წარსულში ცხოვრებასა“ და „წარსულისგან სწავლას“ შორის. პირველი შეიძლება რეალობისგან გაქცევად იქცეს, ხოლო მეორე — ადამიანის პიროვნული განვითარების საშუალებად. ადამიანი არ არის

ვალდებული უარი თქვას თანამედროვე სამყაროზე იმისთვის, რომ წარსულის მიმართ სიყვარული შეინარჩუნოს.

ამგვარად, „ძველებური სული“ არც აუცილებლად დადებითი და არც უარყოფითი ფენომენია. მისი მნიშვნელობა დამოკიდებულია იმაზე, თუ როგორ აღიქვამს ადამიანი წარსულს და რა როლს ანიჭებს მას საკუთარ ცხოვრებაში. თუ წარსული მხოლოდ იდეალიზებულ სამყაროდ იქცევა, მას შეუძლია რეალური ცხოვრებისგან დაგვაშოროს; თუ იგი გამოცდილებისა და ღირებულებების წყაროდ გვევლინება, მაშინ შეიძლება თანამედროვე ცხოვრებასაც ახალი მნიშვნელობა შესძინოს.

საბოლოოდ, წარსულის სიყვარული არ ნიშნავს წარსულში ცხოვრებას. ადამიანი შეიძლება აფასებდეს ძველ მუსიკას, სტილს, სიყვარულის ფორმებსა და მითოლოგიას, მაგრამ ამავე დროს აცნობიერებდეს წარსულის ნაკლოვანებებს. სწორედ ასეთი კრიტიკული დამოკიდებულება აძლევს „ძველებურ სულს“ უფრო ღრმა და გააზრებულ მნიშვნელობას.

თავი X. წარსული ადამიანის შინაგან სამყაროში — რატომ გვიზიდავს ის, რაც არასოდეს გვიცხოვრია?

წინა თავებში განხილულმა საკითხებმა აჩვენა, რომ „ძველებური სული“ მხოლოდ წარსულის მონატრებით ვერ აიხსნება. ადამიანს შეიძლება იზიდავდეს ძველი ტანსაცმელი, მუსიკა, ფილმები, სიყვარულის ფორმები ან მითოლოგია, მიუხედავად იმისა, რომ კონკრეტულ ისტორიულ ეპოქაში არასოდეს უცხოვრია. ეს კი კიდევ ერთ საინტერესო კითხვას აჩენს: შეიძლება თუ არა გარკვეული ეპოქებისადმი ჩვენი მიზიდულობა ადამიანის უფრო ღრმა ფსიქოლოგიურ მოთხოვნილებებს უკავშირდებოდეს?

შვეიცარიელი ფსიქიატრი და ფსიქოლოგი Carl Gustav Jung ადამიანის ფსიქიკაში განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებდა ე.წ. არქეტიპებს — უნივერსალურ სიმბოლოებსა და სახეებს, რომლებიც სხვადასხვა კულტურის მითებსა და ისტორიებში მეორდება. Jung-ის ნაშრომში *The Archetypes and the Collective Unconscious* ვკითხულობთ: „The archetype is a tendency to form such representations of a motif“ — „არქეტიპი არის ტენდენცია, ჩამოყალიბდეს კონკრეტული მოტივის მსგავსი წარმოდგენები“ (Jung, 1959, p. 79). [The Archetypes and the Collective Unconscious — Internet Archive](#)

Jung-ის მოსაზრება საინტერესოა იმის გამო, რომ სხვადასხვა კულტურაში ხშირად გვხვდება მსგავსი თემები: გმირი, ბრძენი, დედა, მოგზაურობა, სიკვდილი და ხელახლა დაბადება, სიყვარული და ბრძოლა. სწორედ ამიტომ შესაძლებელია, რომ ძველი მითები და ლეგენდები თანამედროვე ადამიანისთვისაც ემოციურად საინტერესო იყოს, რადგან ისინი ადამიანის უნივერსალურ გამოცდილებებს ეხება.

ჩემი აზრით, ეს შეიძლება იყოს ერთ-ერთი მიზეზი იმისა, რატომ იზიდავს ადამიანს ისეთი ეპოქა, რომელშიც მას არასოდეს უცხოვრია. შესაძლოა, ადამიანს კონკრეტული ისტორიული პერიოდი კი არ ენატრება, არამედ ის ემოციები და ღირებულებები, რომლებიც ამ პერიოდთან აქვს დაკავშირებული. მაგალითად, შუა საუკუნეების მიმართ ინტერესი შეიძლება დაკავშირებული იყოს გმირობისა და თავგადასავლის იდეასთან, ხოლო ძველი სიყვარულის მიმართ — ერთგულებისა და ემოციური სიახლოვის სურვილთან.

ამ თვალსაზრისით, „ძველებური სული“ შეიძლება ადამიანის შინაგანი სამყაროს ერთგვარი სარკეც იყოს. ის, რაც ადამიანს წარსულიდან იზიდავს, შესაძლოა გარკვეულწილად მიუთითებდეს იმაზე, თუ რას აფასებს იგი საკუთარ ცხოვრებაში.

ერთისთვის ეს შეიძლება იყოს სიმშვიდე, მეორისთვის რომანტიკა, მესამისთვის ტრადიცია, ხოლო მეოთხისთვის თავისუფლება და თავგადასავალი.

ამასთან, მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ Jung-ის კოლექტიური არაცნობიერისა და არქეტიპების თეორიები გავლენიანი ფსიქოლოგიური იდეებია, მაგრამ მათი ყველა ასპექტი თანამედროვე მეცნიერებაში ერთნაირად დადასტურებული არ არის. ამიტომ ამ კონცეფციის გამოყენება უფრო სწორია როგორც ფილოსოფიური და ფსიქოლოგიური ინტერპრეტაცია, ვიდრე საბოლოო მეცნიერული ახსნა.

ჩემი შეფასებით, სწორედ აქ იკვეთება სტატიის მთავარი იდეა: ადამიანს შესაძლოა ძველი ეპოქა იმიტომ იზიდავდეს, რომ მასში საკუთარი შინაგანი სამყაროს გარკვეულ ნაწილს ხედავს. ამიტომ „ძველებური სული“ შეიძლება ნაკლებად იყოს დროის საკითხი და უფრო მეტად — ღირებულებებისა და თვითაღქმის საკითხი.

შესაბამისად, ადამიანი შეიძლება XXI საუკუნეში ცხოვრობდეს, იყენებდეს თანამედროვე ტექნოლოგიებს და მაინც გრძნობდეს განსაკუთრებულ კავშირს წარსულთან. ეს წინააღმდეგობა არ არის. პირიქით, თანამედროვე ადამიანის იდენტობა ხშირად სხვადასხვა ეპოქის გავლენებისგან იქმნება. წარსული შეიძლება მისთვის გახდეს არა ადგილი, სადაც დაბრუნება სურს, არამედ წყარო, საიდანაც საკუთარი ცხოვრებისათვის გარკვეულ მნიშვნელობებს იღებს.

ამიტომ „ძველებური სული“ შეიძლება გავიგოთ როგორც ადამიანის სურვილი, თანამედროვე სამყაროში იპოვოს ისეთი ღირებულებები და ემოციები, რომლებიც მას საკუთარ თავთან უფრო ახლოს აგრძნობინებს. სწორედ ეს ხდის ამ ფენომენს საინტერესო ფსიქოლოგიურ, კულტურულ და ფილოსოფიურ საკითხად.

თავი XI. „ძველებური სული“ ქართულ კულტურაში — წარსულის მემკვიდრეობა თანამედროვე საქართველოში

„ძველებური სულის“ ფენომენი მხოლოდ უცხოურ კულტურებში არ გვხვდება. საქართველოში წარსულისადმი განსაკუთრებული ინტერესი დაკავშირებულია ქვეყნის მდიდარ ისტორიასთან, ტრადიციებთან, ფოლკლორთან, მითოლოგიასთან, ლიტერატურასა და ცხოვრების წესთან. ქართული კულტურის მრავალი ელემენტი საუკუნეების განმავლობაში გადმოიცემა და თანამედროვე ადამიანისთვისაც ინარჩუნებს მნიშვნელობას.

ქართველი ისტორიკოსი ივანე ჯავახიშვილი საქართველოს ისტორიისა და კულტურის შესწავლისას განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებდა ქართული საზოგადოების ისტორიულ გამოცდილებასა და კულტურულ მემკვიდრეობას. მის მრავალტომიან ნაშრომში *ქართველი ერის ისტორია* აღწერილია ქართული საზოგადოების განვითარების სხვადასხვა ეტაპი და ის კულტურული საფუძვლები, რომლებმაც ქართული იდენტობის ჩამოყალიბებაში მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა.

ჯავახიშვილის ნაშრომების მთავარი მნიშვნელობა იმაში მდგომარეობს, რომ წარსული მხოლოდ მოვლენების ჩამონათვალი არ არის — იგი თანამედროვე საზოგადოების კულტურული თვითშეგნების ერთ-ერთი საფუძველია. ჩემი აზრით, სწორედ ეს იდეა შეიძლება დავუკავშიროთ „ძველებურ სულსაც“: ადამიანი წარსულით დაინტერესებული შეიძლება იყოს იმიტომ, რომ მასში საკუთარი კულტურული იდენტობის გარკვეულ ნაწილს ხედავს.

ქართული ტრადიციები, ძველი ქართული სამოსი, ხალხური მუსიკა, ცეკვა, ფოლკლორი და მითოლოგიური მოტივები თანამედროვე კულტურაშიც აგრძელებს არსებობას. მაგალითად, ძველი ქართული სამოსის ელემენტები თანამედროვე დიზაინში გამოიყენება, ქართული ხალხური მუსიკა და ცეკვა კი ქვეყნის ფარგლებს გარეთაც არის ცნობილი. ეს გვიჩვენებს, რომ ტრადიცია აუცილებლობით არ ქრება თანამედროვე ცხოვრების განვითარებასთან ერთად — ის შეიძლება შეიცვალოს და ახალი ფორმა მიიღოს.

ჩემი შეფასებით, ქართული მაგალითი განსაკუთრებით კარგად აჩვენებს განსხვავებას წარსულში დაბრუნებასა და წარსულის შენარჩუნებას შორის. თანამედროვე ქართველს არ სჭირდება ძველი ცხოვრების წესის მთლიანად გამეორება იმისთვის, რომ ტრადიციასთან კავშირი შეინარჩუნოს. მას შეუძლია თანამედროვე სამყაროში

იცხოვროს და ამავე დროს პატივი სცეს იმ კულტურულ ღირებულებებს, რომლებიც წინაპრებისგან მიიღო.

განსაკუთრებით საინტერესოა ქართული მითოლოგიისა და ლეგენდების მიმართ ინტერესი. ამ ისტორიებში გვხვდება გმირობის, სიყვარულის, ერთგულების, ღალატის, სიკეთისა და ბოროტების თემები, რომლებიც თანამედროვე ადამიანისთვისაც გასაგებია. ამიტომ ძველი ქართული მითებისა და ლეგენდებისადმი ინტერესი შეიძლება მხოლოდ ისტორიის ცოდნის სურვილი არ იყოს — იგი შეიძლება ადამიანის სურვილიც იყოს, საკუთარ კულტურულ ფესვებთან უფრო ახლოს იგრძნოს თავი.

ამასთან, ქართულ კულტურაში წარსულისადმი დამოკიდებულებას აქვს თავისი საფრთხეც. წარსულის რომანტიზებამ შეიძლება გამოიწვიოს ისტორიული რეალობის მხოლოდ დადებითი მხარეების დანახვა. ამიტომ კულტურული მემკვიდრეობის პატივისცემა არ უნდა ნიშნავდეს წარსულის ყველა წესისა და შეხედულების უპირობო მიღებას.

ამრიგად, საქართველოში „ძველებური სული“ შეიძლება განსაკუთრებით მჭიდროდ იყოს დაკავშირებული კულტურულ მეხსიერებასა და იდენტობასთან. ადამიანს შეიძლება იზიდავდეს ძველი ქართული სიმღერა, სამოსი, ლიტერატურა, ლეგენდა ან ტრადიცია იმიტომ, რომ ამ ყველაფერში საკუთარი კულტურული ფესვების ნაწილს ხედავს.

ჩემი აზრით, სწორედ კულტურული მეხსიერება გვამღევს საშუალებას, წარსული არა როგორც დაკარგული სამყარო, არამედ როგორც თანამედროვე ცხოვრების ნაწილი აღვიქვათ. ამ შემთხვევაში „ძველებური სული“ წარსულში გაქცევა აღარ არის — იგი საკუთარ კულტურულ ფესვებთან კავშირის შენარჩუნების ფორმაა.

თავი XII. თანამედროვე ახალგაზრდობა და წარსულისადმი ინტერესი — პარადოქსი თუ ბუნებრივი არჩევანი?

ერთი შეხედვით, შეიძლება პარადოქსულად ჩანდეს, რომ ტექნოლოგიების ეპოქაში დაბადებულ ახალგაზრდებს ძველი ეპოქების მიმართ განსაკუთრებული ინტერესი აქვთ. ადამიანი, რომელსაც შეუძლია რამდენიმე წამში მიიღოს ნებისმიერი ინფორმაცია, უყუროს თანამედროვე ფილმს ან დაუკავშირდეს მსოფლიოს ნებისმიერ წერტილში მყოფ ადამიანს, შეიძლება ამავე დროს იზიდავდეს ძველი წიგნები, მუსიკა, ტანსაცმელი, ფილმები ან ურთიერთობის ტრადიციული ფორმები.

ამის ერთ-ერთი ახსნა შეიძლება იყოს ის, რომ ახალგაზრდები წარსულის ელემენტებს იყენებენ საკუთარი იდენტობის შესაქმნელად და გამოსახატავად. თანამედროვე სამყაროში, სადაც უამრავი კულტურული არჩევანია, ადამიანს შეუძლია სხვადასხვა ეპოქისა და კულტურის ელემენტები აირჩიოს და მათგან საკუთარი სტილი შექმნას.

ამ საკითხს საინტერესო კუთხით განიხილავს კულტურის მკვლევარი Stuart Hall, რომელიც იდენტობას მუდმივად ჩამოყალიბებად პროცესად მიიჩნევდა. Hall წერს: „Identity is not as transparent or unproblematic as we think“ — „იდენტობა არ არის ისეთი გამჭვირვალე ან მარტივი, როგორც შეიძლება გვეგონოს“ (Hall, 1990, p. 222). [Stuart Hall — Cultural Identity and Diaspora](#)

ჩემი აზრით, Hall-ის ეს მოსაზრება კარგად ხსნის თანამედროვე ახალგაზრდების მიერ ძველი სტილის არჩევას. ახალგაზრდა შეიძლება ერთდროულად იყოს თანამედროვე ტექნოლოგიების მომხმარებელი და ძველი კულტურის მოყვარული. ეს ორი რამ ერთმანეთთან წინააღმდეგობაში არ მოდის, რადგან ადამიანის იდენტობა ერთი კონკრეტული ეპოქით არ განისაზღვრება.

მაგალითად, ახალგაზრდას შეიძლება მოსწონდეს თანამედროვე მუსიკაც და 1970-იანი წლების მუსიკაც; იყენებდეს სოციალურ ქსელებს, მაგრამ უყვარდეს ძველი წერილების წერა; ატარებდეს თანამედროვე ტანსაცმელს, მაგრამ განსაკუთრებულ შემთხვევებში ვინტაჟურ სტილს ირჩევდეს. ასეთ შემთხვევაში წარსული თანამედროვე ცხოვრებისგან გაქცევა კი არა, საკუთარი თავის გამოხატვის ერთ-ერთი საშუალებაა.

ამასთან, სოციალური ქსელები თავად უწყობს ხელს წარსულის პოპულარიზაციას. TikTok, Instagram და YouTube ადამიანებს საშუალებას აძლევს, სწრაფად აღმოაჩინონ სხვადასხვა ეპოქის მუსიკა, მოდა, ფილმები და კულტურა. შედეგად, ის, რაც ადრე კონკრეტულ თაობას ან ეპოქას ეკუთვნოდა, შეიძლება სრულიად ახალი თაობისთვის გახდეს საინტერესო.

ჩემი შეფასებით, ეს პროცესი განსაკუთრებით საინტერესოა იმიტომ, რომ თანამედროვე ტექნოლოგიები წარსულსა და აწმყოს ერთმანეთთან უფრო ახლოს აყენებს. წარსულის შესწავლა დღეს აღარ მოითხოვს მხოლოდ ბიბლიოთეკაში ან არქივში მუშაობას — ახალგაზრდას შეუძლია რამდენიმე წუთში აღმოაჩინოს ასწლეულის წინანდელი მუსიკა, ფოტო, ტანსაცმელი ან ლიტერატურული ნაწარმოები.

ამიტომ თანამედროვე ახალგაზრდების „ძველებური სული“ შეიძლება აღვიქვათ არა როგორც დროისადმი შეუსაბამობა, არამედ როგორც კულტურული არჩევანის თავისუფლება. მათ შეუძლიათ თანამედროვე სამყაროში იცხოვრონ და ამავე დროს წარსულისგან აირჩიონ ის ელემენტები, რომლებიც მათთვის საინტერესო ან ღირებულია.

საბოლოოდ, წარსულისადმი ინტერესი შეიძლება იყოს არა მხოლოდ ნოსტალგია, არამედ საკუთარი თავის ძიების პროცესიც. ახალგაზრდა ადამიანი სხვადასხვა ეპოქის კულტურას ეცნობა, ადარებს მას თანამედროვე სამყაროს და საბოლოოდ ქმნის საკუთარ შეხედულებებსა და გემოვნებას.

ჩემი აზრით, სწორედ ეს ხდის „ძველებურ სულს“ XXI საუკუნეში საინტერესო ფენომენად: ადამიანი არ ირჩევს აუცილებლად წარსულს ან აწმყოს — მას შეუძლია ორივეს შორის შექმნას საკუთარი სამყარო.

თავი XIII. მთავარი კვლევითი კითხვის პასუხი — ნოსტალგია თუ ცხოვრების ფილოსოფია?

სტატიის დასაწყისში დასმული მთავარი კვლევითი კითხვა იყო: რატომ იზიდავს XXI საუკუნეში ადამიანების გარკვეულ ნაწილს ძველებური ჩაცმულობა, მუსიკა, ფილმები, სიყვარული, მითოლოგია და ცხოვრების წესი? არის ეს ნოსტალგია თუ ცხოვრების ფილოსოფია?

წინა თავების განხილვის საფუძველზე შეიძლება ითქვას, რომ ამ კითხვას ერთი უნივერსალური პასუხი არ აქვს. „ძველებური სული“ რამდენიმე ერთმანეთთან დაკავშირებული ფაქტორის ერთობლიობაა. ზოგიერთ შემთხვევაში იგი ნოსტალგიით არის გამოწვეული, ზოგ შემთხვევაში — ესთეტიკური გემოვნებითა და პიროვნული იდენტობით, ხოლო ზოგიერთისთვის წარსულთან დაკავშირებული ღირებულებები ცხოვრების ფილოსოფიის ნაწილად იქცევა.

ნოსტალგიის კვლევებმა, განსაკუთრებით Constantine Sedikides-ის ნაშრომებმა, აჩვენა, რომ წარსულთან დაკავშირებულ მოგონებებს შეუძლია ადამიანის თვითუწყვეტობისა და ცხოვრების მნიშვნელობის განცდის გაძლიერება. ეს გვიჩვენებს, რომ წარსულისადმი მიზიდულობას ფსიქოლოგიური საფუძველი ნამდვილად შეიძლება ჰქონდეს. [Sedikides et al. — Nostalgia Fosters Self-Continuity](#)

თუმცა იმ შემთხვევაში, როდესაც ადამიანს ისეთი ეპოქა იზიდავს, რომელშიც მას არასოდეს უცხოვრია, კლასიკური ნოსტალგიის ცნება საკმარისი აღარ არის. ასეთ დროს უფრო მნიშვნელოვანი ხდება წარსულის რომანტიზება, ესთეტიკური გემოვნება, კულტურული გავლენა და პიროვნული იდენტობა. ადამიანი შეიძლება იზიდავდეს არა რეალური წარსული, არამედ ის წარმოდგენა, რომელსაც კონკრეტული ეპოქა მისთვის წარმოადგენს.

კვლევის შედეგად ასევე გამოიკვეთა თანამედროვე ცხოვრების გავლენა. Hartmut Rosa-ს სოციალური აჩქარების კონცეფციის მიხედვით, თანამედროვე საზოგადოება მუდმივი ცვლილებისა და დაჩქარების პირობებში ცხოვრობს. ამ ფონზე წარსული ადამიანისთვის შეიძლება იქცეს სიმშვიდის, სტაბილურობისა და ნელი ცხოვრების სიმბოლოდ. [Hartmut Rosa — Social Acceleration](#)

ჩემი აზრით, სწორედ აქ იმალება „ძველებური სულის“ ყველაზე მნიშვნელოვანი ახსნა. ადამიანი შეიძლება არ ცდილობდეს წარსულში დაბრუნებას. მას შეიძლება უბრალოდ სურდეს თანამედროვე სამყაროში შეინარჩუნოს ის ღირებულებები, რომლებიც

წარსულთან ასოცირდება — ერთგულება, მოთმინება, სიმშვიდე, რომანტიკა, კულტურული ტრადიციები და ადამიანური ურთიერთობის სიღრმე.

ამიტომ კვლევის მთავარი კითხვაზე პასუხი შეიძლება ასე ჩამოვყალიბოთ: „ძველებური სული“ ზოგჯერ ნოსტალგიაა, მაგრამ მხოლოდ ნოსტალგია არ არის. გარკვეულ შემთხვევებში იგი შეიძლება იქცეს ცხოვრების ფილოსოფიად.

თუ ადამიანი ძველ მუსიკას მხოლოდ იმიტომ უსმენს, რომ მას სასიამოვნო ემოციებს უჩენს, ეს შეიძლება უბრალოდ ნოსტალგიური ან ესთეტიკური გამოცდილება იყოს. მაგრამ თუ იგი შეგნებულად ირჩევს ძველთან დაკავშირებულ ღირებულებებს და ცდილობს მათ საკუთარ ცხოვრებაში განხორციელებას, მაშინ „ძველებური სული“ უკვე ცხოვრებისეული პოზიციის სახეს იღებს.

ამავე დროს, კვლევამ აჩვენა, რომ რეინკარნაციის იდეა საინტერესო ფილოსოფიურ შესაძლებლობას გვთავაზობს, თუმცა მისი მეცნიერულად დადასტურებულ ფაქტად წარმოდგენა შეუძლებელია. შესაბამისად, ადამიანის წარსულისადმი განსაკუთრებული მიზიდულობის ახსნისას უფრო საფუძვლიანია ფსიქოლოგიური, კულტურული და სოციალური ფაქტორების გათვალისწინება.

საბოლოოდ, „ძველებური სული“ შეიძლება განვიხილოთ როგორც თანამედროვე ადამიანის მცდელობა, წარსულის გარკვეული ღირებულებები აწმყოში გადაიტანოს. ადამიანი შეიძლება ცხოვრობდეს XXI საუკუნეში, იყენებდეს უახლეს ტექნოლოგიებს და მაინც უყვარდეს ძველი მუსიკა, კლასიკური ჩაცმულობა, მითოლოგია ან სიყვარულის ტრადიციული ფორმები. ეს წინააღმდეგობა არ არის — პირიქით, იგი ადამიანის იდენტობის მრავალფეროვნებას აჩვენებს.

ამრიგად, სტატიის სათაურის კითხვაზე — „ნოსტალგია თუ ცხოვრების ფილოსოფია?“ — პასუხი შეიძლება იყოს: ორივე. თუმცა მათი თანაფარდობა თითოეულ ადამიანში განსხვავებულია. ზოგისთვის წარსული მხოლოდ ემოციური მოგონებაა, ზოგისთვის კი ის ღირებულებების წყაროა, რომლის დახმარებითაც ადამიანი თანამედროვე სამყაროში საკუთარი ცხოვრების ფორმას ქმნის.

შესაძლოა, „ძველებური სული“ სინამდვილეში არც წარსულს ეკუთვნის და არც აწმყოს — იგი ადამიანის შინაგანი სამყაროს ნაწილია, რომელიც სხვადასხვა ეპოქიდან ირჩევს იმას, რაც მისთვის ყველაზე ახლობელი და მნიშვნელოვანი აღმოჩნდება.

დასკვნა

წინამდებარე ნაშრომის მიზანი იყო იმის გარკვევა, თუ რატომ იზიდავს XXI საუკუნეში ადამიანების გარკვეულ ნაწილს ძველი ეპოქების ჩაცმულობა, მუსიკა, ფილმები, სიყვარულის ფორმები, მითოლოგია და ცხოვრების წესი. მთავარი კითხვა იყო: „ძველებური სული“ ნოსტალგიის გამოხატულებაა თუ ცხოვრების ფილოსოფია?

კვლევამ აჩვენა, რომ ამ ფენომენს ერთი კონკრეტული მიზეზი არ აქვს. მასზე გავლენას ახდენს ნოსტალგია, პიროვნული იდენტობა, ესთეტიკური გემოვნება, კულტურული მეხსიერება, წარსულის რომანტიზება და თანამედროვე ცხოვრების სწრაფი ტემპი. ამასთან, ადამიანს შეიძლება იზიდავდეს ისეთი ეპოქა, რომელშიც არასოდეს უცხოვრია. ასეთ შემთხვევაში ეს უფრო მეტად კონკრეტული პერიოდის იდეალიზებულ წარმოდგენასა და მის მიმართ ესთეტიკურ ან ემოციურ ინტერესს უკავშირდება.

ნაშრომში განხილულმა ავტორებმა ასევე გვაჩვენეს, რომ წარსულისადმი ინტერესი შეიძლება ადამიანის იდენტობასა და ცხოვრების მნიშვნელობის განცდასთან იყოს დაკავშირებული. თანამედროვე სამყაროს სისწრაფის ფონზე წარსული ზოგჯერ სიმშვიდის, სტაბილურობისა და ადამიანური ურთიერთობების სიმბოლოდაც იქცევა.

რეინკარნაციის საკითხის განხილვამ კიდევ ერთი საინტერესო პერსპექტივა წარმოაჩინა. მიუხედავად იმისა, რომ რეინკარნაცია მეცნიერულად დადასტურებულ ფაქტად არ ითვლება, იგი შეიძლება განხილულ იქნეს როგორც რელიგიური და ფილოსოფიური ინტერპრეტაცია იმ ადამიანებისთვის, რომლებიც კონკრეტული ეპოქისადმი აუხსნელ მიზიდულობას განიცდიან.

ჩემი საბოლოო შეფასებით, „ძველებური სული“ მხოლოდ ნოსტალგია არ არის. ზოგიერთ შემთხვევაში ის შეიძლება ადამიანის ცხოვრების ფილოსოფიის ნაწილადაც იქცეს, როდესაც ადამიანი წარსულიდან იღებს მისთვის მნიშვნელოვან ღირებულებებს — ერთგულებას, სიმშვიდეს, რომანტიკას, ტრადიციასა და ადამიანურ სიახლოვეს — და მათ თანამედროვე ცხოვრებაში იყენებს.

ამრიგად, კითხვაზე — „ნოსტალგია თუ ცხოვრების ფილოსოფია?“ — პასუხი შეიძლება იყოს: ორივე. ნოსტალგია შესაძლოა ამ ინტერესის საფუძველი იყოს, ხოლო გააზრებული ღირებულებებითი არჩევანი მას ცხოვრების ფილოსოფიად აქცევს. საბოლოოდ, „ძველებური სული“ შეიძლება აღვიქვათ როგორც წარსულისა და აწმყოს ერთგვარი შერწყმა, რომლის საშუალებითაც ადამიანი თანამედროვე სამყაროში საკუთარ თავსა და მისთვის მნიშვნელოვან ღირებულებებს ეძებს.

ბიბლიოგრაფია

1. ივანე ჯავახიშვილი — „ქართველი ერის ისტორია“ <https://dspace.nplg.gov.ge/>
2. Constantine Sedikides et al. — “Nostalgia Fosters Self-Continuity” (2016) https://engagedscholarship.csuohio.edu/clpsych_facpub/59/
3. Constantine Sedikides, Tim Wildschut და სხვები — “Nostalgia Fosters Self-Continuity” <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26751632/>
4. Stuart Hall — “Cultural Identity and Diaspora” (1990), p. 222.
<https://www.rlwclarke.net/>
5. Joseph Campbell — *The Hero with a Thousand Faces* (1949)
6. Hartmut Rosa — *Social Acceleration: A New Theory of Modernity* (2013) p. 156.
7. Ian Stevenson — *Twenty Cases Suggestive of Reincarnation*
<https://med.virginia.edu/perceptual-studies/our-research/children-who-report-memories-of-previous-lives/>
8. Erich Fromm — *To Have or To Be?* p. 156.
9. Zygmunt Bauman — *Liquid Modernity* (2000), p. 139
10. Stuart Hall — “Cultural Identity and Diaspora” (1990), p. 222
<https://www.rlwclarke.net/>
11. Sedikides, C., Wildschut, T., Cheung, W. Y., et al. (2016). “Nostalgia Fosters Self-Continuity.” *Emotion*, 16(4), 524–539.

12. Stevenson, I. (1966). *Twenty Cases Suggestive of Reincarnation*.
University of Virginia / original publication.

13. Jung, C. G. (1959). *The Archetypes and the Collective Unconscious*.
Princeton University Press.

14. Fromm, E. (1976). *To Have or To Be?* Harper & Row.

15. Jung, C. G. (1959). *The Archetypes and the Collective Unconscious*.
Princeton University Press.

